

Seznamujeme se s . . .

VEŘEJNÁ KNIHOVNA V LASTUROVÉM DOMĚ

Anna Tkáčová
Národní knihovna ČR

Lasturový dům s knihovnou uvnitř se nachází ve španělském městě Salamanca. Toto starobylé město je zároveň sídlem jedné z nejstarších a nejprestižnějších evropských univerzit. Univerzitu založil král Leónu Alfons IX. již v roce 1218. Salamanca má neobyčejně zachovalé a moderní výstavbou nenarušené historické jádro. Kromě poměrně vysokého, avšak na španělské poměry běžného, počtu katolických kostelů nejrůznějších architektonických stylů se v historickém centru nachází, vedle původních gotických a renesančních univerzitních budov a kolejí, i několik šlechtických domů a paláců vystavěných ve stylu španělské pozdní dekorativní gotiky.

V tomto slohu je vystavěn i Lasturový dům (Casa de las Conchas). Jde o pozdně gotický palác věžového typu, který si na konci 15. století nechal pro svou rodinu vystavět univerzitní profesor Rodrigo Maldonado. Lasturovým je nazýván kvůli lasturám, které tvoří jeho charakteristickou vnější výzdobu. Motiv lastur se vztahuje k erbů manželky Rodrigova syna. Podobně zdobený palác jinde ve Španělsku nenajdete. Dům je monumentální nejen svou rozlohou, ale tyčí se i do výšky. Již v době svého vzniku měl čtyři poschodí. Stojí v sousedství tradičně monumentální jezuitské koleje a barokního kostela, ale vůbec nepůsobí skromně. Uprostřed domu je typické španělské patio, jakýsi čtvercový dvůr s arkádami okolo celého obvodu, který imituje rajské zahrady klášterů. Dům byl posledních dvacet let uzavřen, aby se veřejnosti znovu otevřel po rozsáhlé rekonstrukci v roce 1993.

Neslouží však pouze turistům, kteří sem v hojném počtu chodí obdivovat ušlechtilou architekturu a ladné tvary arkádového sloupoví. To je také jediné, co zde mohou kolemjdoucí spatřit. Dále dovnitř domu smí jen držitelé čtenářského průkazu, protože v prostorách domu je umístěna veřejná knihovna, která zde začala působit v listopadu 1993. Lasturový dům tedy slouží především samotným obyvatelům Salamancy. S umístěním knihovny do těchto historických prostor se počítalo již při rekonstrukci.

Salamanca jako univerzitní město má samozřejmě velkou univerzitní knihovnu, pro jejíž fond a služby se nyní staví zcela nová budova. Kromě centrální univerzitní knihovny slouží studentům ještě dílčí knihovny jednotlivých kateder. Salamanca má i svou městskou knihovnu, která je umístěna stranou historického a univerzitního centra a plní obdobné funkce jako kterákoli běžná městská knihovna u nás. Veřejná knihovna v Lasturovém domě zaplnila mezeru v nabídce knihoven, která v Salamance dosud byla. O její koncepci a problémech jsem měla možnost hovořit s ředitelkou knihovny paní Ramonou Domínguez Sanjurjo. Je to mladá, energická žena, která má přesnou představu o tom, jak by měla Veřejná knihovna v Lasturovém domě fungovat a jaké funkce by měla plnit.

Jak mi paní Ramona Domínguez řekla, již před rokem 1993 existovala v Salamance Státní veřejná knihovna, ale fungovala zcela nedostatečně a ve velmi stísněných prostorech. Dá se tedy říci, že Veřejná knihovna v Lasturovém domě začínala svou činnost téměř od nuly. Než byla otevřena, muselo si její vedení ujasnit představu o úkolech nově koncipovaného knihovního zařízení. Knihovna se neměla stát pouze další v řadě knihoven pro potřeby studentů, ale její činnost měla být směřována k nejširší veřejnosti. Zejména proto je ve zdejších studovněch zakázáno studovat materiály donesené odjinud. Smí se tu pracovat pouze s informačními prameny z fondu knihovny. Ke studiu „donesených“ materiálů jsou totiž kapacitně i jinak mnohem lépe vybaveny studijní sály univerzitních knihoven, které jsou k tomuto účelu přímo určené.

Jelikož je Veřejná knihovna v Lasturovém domě poměrně mladým zařízením, mohlo se její vedení při stanovování koncepce činnosti opřít o nejrůznější zkušenosti obdobných knihoven v jiných provinciích Španělska. Zde je na místě si uvědomit, že Španělsko je administrativně rozděleno na autonomní společenství (oblasti), provincie (okresy) a města. Tomuto rozdělení odpovídá i síť veřejných knihoven. Salamanca je provincií autonomního společenství Castilie y León se správním centrem Valladolid. Knihovna v Lasturovém domě plní tedy funkci provinční veřejné knihovny.

Činnost knihovny financuje vláda autonomního společenství. Přestože Španělsko nepatří mezi nejbohatší země Evropské unie, všechny služby knihovny jsou poskytovány zdarma a na velmi dobré úrovni. Symbolický poplatek platí jen „zapomětliví“ čtenáři, kteří nevracejí vypůjčené knihy včas. V současné době se mezi knihovníky a v auto-

nomní vládě diskutuje zavedení symbolického poplatku za služby ve veřejných knihovnách, ale zdá se, že většina knihovníků je proti. Paní Ramona Domínguez se však za symbolický poplatek přimlouvá. Knihovna může přijímat i finanční dary od sponzorů. Těch však není mnoho a finančně jednorázově podporují raději výstavy, literární večery či jiné kulturní akce pořádané knihovnou, než pravidelný provoz knihovny.

Od svého počátku byla Veřejná knihovna v Salamance budována nejen jako klasická knihovna provincie, ale jako její plnohodnotné informační centrum, které by poskytovalo informace o všech odvětvích hospodářského a společenského dění celé provincie i samotného města. To dokazuje i kulturní a společenský sál, jehož provoz a využití má knihovna též na starosti.

První místností po vstupní hale, kde si do uzamykatelných skříněk odložíte aktovky a svrchní oděv, je tedy informační oddělení. Zde získáte nejen informace týkající se vlastního chodu, uspořádání a služeb knihovny, ale i bibliografické informace, které jsou v každé knihovně samozřejmostí. V informačním oddělení se však můžete dozvědět mnohem víc. Uživatelé zde například mohou získat odpovědi na nejrůznější dotazy týkající se praktického a kulturního života Salamance jako města i provincie. V tomto směru spolupracuje knihovna i s jinými informačními pracovišti a velmi úzce i se správou města a provincie. Každému občanovi jsou tak zpřístupněny nejrůznější informace o záměrech městské i provinční správy.

Součástí informačního oddělení jsou i dva počítače, které slouží k vyhledávání informací na internetu. Zatím k němu má přístup pouze informační pracovník oddělení a k uživateli se tak požadovaná informace dostane prostřednictvím tohoto pracovníka. Od podzimu roku 1999 však knihovna počítá se zvýšením počtu počítačů napojených na internetovou síť. Na nových počítačích si již uživatelé budou moci vyhledávat informace sami nebo za odborné pomoci personálu knihovny. Část současné studovny se tak promění v jakýsi počítačový sál.

Moderní technologie také umožňují, že knihovna v Lasturovém domě může být součástí systému REBECA. Je to báze dat, jejíž název tvoří zkratka dlouhého názvu Bibliografický registr pro španělské veřejné knihovny (Registros bibliográficos para bibliotecas públicas españolas). Tato báze je koncipovaná jako zdroj pro automatizovanou

katalogizaci a je určena speciálně pro kooperaci veřejných knihoven v oblasti katalogizace. V současné době je v systému zapojeno 20 španělských veřejných knihoven, které zpracovávají katalogizaci ve formátu IberMARC. Každá knihovna zasílá nově vytvořené záznamy do centra systému REBECA, v němž jsou všechny záznamy „čištěny“ a normalizovány a poté vpuštěny do integrované báze dat. Aktualizace probíhá denně. Tento systém kooperace veřejných knihoven je dotován španělským Ministerstvem kultury a kooperující knihovny jej mohou využívat zdarma.

Sympatickou službou informačního oddělení knihovny v Lasturovém domě jsou tzv. prohlídky s průvodcem. Mnoho čtenářů, kteří přijdou do knihovny poprvé, se cítí nejistě. Rozpačitého čtenáře se ujme pracovník informačního oddělení a projde s ním všechna patra a oddělení knihovny. Při prohlídce mu všechno podrobně vysvětlí, takže ostych rychle mizí a i ten nejnesmělejší uživatel se tu po chvíli cítí velice příjemně.

Knihovní fond knihovny je rozmístěn ve všech čtyřech patrech Lasturového domu. Pouze část čtvrtého patra je vyčleněna pro kanceláře. V přízemí se kromě informačního oddělení nachází i výpůjční pult. Do přízemí a nižších pater Lasturového domu je také umístěn nejžádanější fond knihovny, tedy převážně beletrie a literatura věnovaná nejběžnějším koníčkům. Do vyšších pater si potom chodí půjčovat literaturu již jen čtenáři, kteří mají úzce odborné požadavky.

Součástí knihovny je i speciální oddělení, kde si čtenáři mohou půjčovat hudební nosiče a také videokazety. Videokazety zde nechápu jako konkurenci vůči knihám, ale naopak jako vhodný doplněk odborné četby. Většinu fondu videokazet totiž tvoří populárně naučné tituly z nejrůznějších vědních oborů. Filmových příběhů na videokazetách zde mnoho není a jejich nákup podléhá poměrně přísnému výběru.

Podle paní Ramony Domínguez má většina autonomních a provinčních okresních knihoven ve Španělsku i artotéku. Prostory Lasturového domu její zřízení zatím neumožňují, avšak paní Ramona Domínguez se myšlenky na její realizaci někdy v budoucnu nevzdává.

Veškerý fond knihovny je přehledně uspořádaný a volně přístupný na regálech, což značně ulehčuje čtenáři prvotní orientaci v knihovně. Může si tak tu svou knihu vyhledat přímo na regále a není nucen komunikovat s katalogem OPAC. Avšak pro případ konzultace je OPAC přístupný

v každém patře knihovny. Fond je tříděn podle MDT. Z praktických důvodů jsou však z fondu vyčleněny určité tematické oddíly tak, aby tvořily jeden logický celek, což ne vždy MDT umožňuje. Dostanou se tak k sobě knihy, které by jinak byly rozptýleny po celém fondu knihovny. Zvláštní oddíly tvoří například regály s tematickými i všeobecnými encyklopediemi, jazykovými slovníky, učebnicemi, ročenkami atd.

Celé jedno oddělení knihovny je věnováno literatuře, legislativě a dalším informačním pramenům, které se týkají problematiky Evropské unie. Kromě tohoto speciálního oddělení existují v knihovně ještě další dvě. Jedním je jakási studovna knihovnické literatury. Druhým je „oddělení cestování“. Zde uživatel nalezne nejen nejrůznější turistické průvodce, ale i zeměpisnou literaturu a speciální regál s mapami.

Knihovna nemá samostatné oddělení pro děti. V Salamance totiž existuje specializovaná dětská knihovna s názvem Mezinárodní centrum literatury pro děti a mládež (Centro Internacional del Libro Infantil y Juvenil de Salamanca), kterou zřídila Nadace Germána Sáncheze Ruipérez. Tato nadace, která knihovnu i spravuje a financuje, byla založena v roce 1981 a na jejím chodu se finančně podílí i španělské Ministerstvo kultury. Činnost nadace je zaměřena na rozvoj nejrůznějších kulturních aktivit, zejména na šíření knižní kultury mezi dětmi a mládeží.

Čtenáři knihovny v Lasturovém domě se tedy mohou stát až děti, které dosáhly čtrnácti let. Pro věkovou kategorii od čtrnácti do osmnácti let je v knihovně zřízeno speciální oddělení s literaturou určenou tomuto věku. To ovšem neznamená, že by si vyspělý čtenář mladší osmnácti let nemohl půjčovat literaturu v oddělení pro dospělé.

Veřejná knihovna v Lasturovém domě je garantem za konzervační fond regionální literatury. Veškerá knižní a časopisecká produkce týkající se Salamancy jako města i provincie a veškerá literatura týkající se autonomní oblasti Castillie y León se shromažďuje, zpracovává a uchovává v této knihovně. Tento druh literatury je získáván ve dvou exemplářích. Jeden vždy slouží pro potřeby čtenářů, druhý je součástí konzervačního fondu a nepůjčuje se.

V současné době má knihovna v Lasturovém domě 60 000 svazků a ročně odebírá několik desítek titulů novin a časopisů z nejrůznějších vědních oborů. Knihovna registruje 50 000 čtenářů z počtu asi 186 000 obyvatel města, což je více než čtvrtina (27 %). Tito čtenáři si půjčí měsíčně průměrně 28 000 knih, v zimě je toto číslo vyšší. V knihovně pracuje 17 pracovníků. Dva z nich mají univerzitní vysokoškolské vzdělání, tři pracovníci vzdělání na úrovni našeho bakalářského studia, ostatních dvanáct pracovníků má maturitu.

Nedalo mi, abych se nezeptala, jaká je u španělské veřejnosti prestiž knihovnické profese a jak je tato profese oceňována ze strany státu. Odpověď paní Domínguez mě moc nepřekvapila: představy španělské veřejnosti o knihovnické práci se mnoho neliší od představ, které mají mnozí lidé u nás. Paní Ramona Domínguez to vyjádřila velmi výstižně: „Mnoho lidí mi závidí moji práci, protože o ní nic neví. Většinou mi říkají, jaké mám krásné povolání, protože si mohu v pracovní době číst. Abych mohla zastávat funkci ředitelky této knihovny, musela jsem pět let studovat univerzitu, projít konkurzem a složit velmi náročné zkoušky z kultury, dvou světových jazyků, práva a počítačové techniky. Podobně náročné zkoušky mají například i advokáti, ale jejich postavení ve společnosti je potom velmi odlišné a každý si jich váží. Ale knihovník? Ten si přece jenom čte knihy...“

